

ראש הכולל - הרב זכריה טובי שליט"א

השימוש בתנור ובמיקרוגל לבשר וחלב

ראשי הפרקים:

- . הצגת הבעיה
- . הבעיות ההלכתיות
- . המקור לאיסור זיעה
- . המקור בגר"א לדין זיעה
- . ביטול זיעה- בכמה
- . התנאים לאיסור זיעה
- . מחלוקת הרא"ש ותה"ד
- . כיצד פוסק הרמ"א
- . האם הזיעה יורדת למטה
- . זיעה מחמת הזיעה
- . צ"ע גדול על השו"ע בסי' קח'
- . דין זיעה באוכלין
- . זיעה במאכלים יבשים
- . סתירה בפסקי הפמ"ג
- . זיעה באש הגלויה
- . זיעה במיקרוגל ובתנורים
- . סיכום הדברים.

א. הצגת הבעיה

אחת השאלות הנפוצות בתקופתנו עם התפתחות הטכנולוגיה המודרנית, זהו השימוש במכשיר המיקרוגל, כידוע ניתן לחמם אוכל במכשיר זה בדקות ספורות- הפועל ע"י קרני לייזר. והשאלה האם וכיצד ניתן להשתמש במיקרוגל לבשר וחלב. למעשה בעיה זו קיימת גם לגבי תנורי אפיה, כאשר הם בעלי תא אחד ורוצים לצלות בהם בשר ולאחר מכן להשתמש בתנור למאכל פרווה או חלבי.

ב. הבעיות ההלכתיות

א. האם "ריחא" מילתא או לאו מילתא.

ב. האם יש איסור "זיעה".

מצינו בגמ' בפסחים (עו'): "אמר רב בשר שחוטה שמן שצלאו עם בשר נבילה כחוש אסור, מאי טעמא מפטמי מהדדי. ולוי אמר אפילו בשר שחוטה כחוש שצלאו עם בשר נבילה שמן מותר, מאי טעמא ריחא בעלמא הוא וריחא לאו מילתא היא, עביד לוי עובדא בי ריש גלותא בגדי ודבר אחר".

וקימ"ל להלכה כדברי לוי דריחא לאו מילתא.

וכן פסק השו"ע (בסי' קח' סעיף א') "אין צולין בשר כשירה עם בשר נבילה או של בהמה טמאה בתנור אחד ואף על פי שאין נוגעים זה בזה ואם צלאן הרי זה מותר ואפילו היתה האסורה שמינה הרבה והמותרת רזה. ואם התנור גדול שמחזיק י"ב עשרונים והוא פתוח מותר לצלותם בו ובלבד שלא יגעו זה בזה. ואם אחד מהם מכוסה בקערה או בבצק וכיוצא בו מותר לצלותם אפילו בתנור קטן ופיו סתום".

השו"ע פוסק להלכה כלוי, דלכתחילה לא יצלה בשר נבילה וכשירה יחד, אך בדיעבד אם עשה זאת מותר משום דריחא לאו מילתא.

עפ"י פסק זה אין לנו לדון מצד "ריחא", כי שאלתנו מוסבת על שימוש בזה אחר זה. ובכה"ג ודאי שאין לחוש לאיסור ריחא כלל.

ג. המקור לאיסור זיעה

הבעיה הקיימת בתנורים ובמיקרוגל היא בעיית "זיעה".

מהו המקור לאיסור זיעה?

המשנה במכשירין פ"ב מ"א: "זיעת בתים בורות שיחין ומערות טהורה. זיעת אדם טהורה. שתי מים טמאים והזיע- זיעתו טהורה בא במים שאובים והזיע זיעתו טמאה. נסתפג ואח"כ הזיעתו טהורה". משנה ב': "מרחץ טמאה- זיעתה טמאה וטהורה בכי

יותן. הברכה שבבית הבית מזיע מחמתה. אם טמאה זיעת כל הבית שמחמת הברכה טמאה".

המשנה דנה במים המכשירים את הזרעים לקבל טומאה ומשמע מדברי המשנה שדין הזיעה כדין המים, אם המרחץ טמאה גם הזיעה טמאה ומכשירה את הפירות ומטמאתן, הרי שדין זיעה כדין הדבר שהיא באה ממנו.

ומכאן פסק הרא"ש בתשובה (שו"ת הרא"ש כלל כ', כו') "בני שיחיה, ששאלת על אלפס חולבת אם יכולים לתת למטה בכירה תחת קדירה של בשר. נראה לי שאסור ואפילו בדיעבד אם נעשה הייתי אוסר הקדירה כי הזיעה העולה מן האלפס הוא כמו חלב, כדתנן בפ"ב דמכשירין: "מרחץ טמאה זיעתה טמאה וטהורה בכי יותן...מכל הלין שמעינן דזיעה היוצאת מן הדבר חשובה כאותו הדבר. נמצאת זיעת האלפס חולבת - היא כחלב, והוי לי כטיפת חלב שנפלה על הקדירה מבחוץ שאוסר הקדירה.

הרא"ש הסיק שזיעה דינה כמו הדבר שהיא באה ממנו אם באה ממים טמאים הזיעה טמאה ואם מחלב הזיעה דינה כחלב ממש ומקורו ממש 'מכשירין הנ"ל.

השו"ע (ביודיע הל' בשר בחלב סי' צב') פוסק להלכה: "מחבת חלב שנתנו בכירה תחת קדירה של בשר הזיעה עולה ונבלעת בקדירה ואוסרתה" (ומקורו דברי הרא"ש בתשובה כלל כ' הנ"ל).

ד. המקור הגר"א לדין זיעה

הן אמת דחזינן להגר"א שהביא מקור נוסף לדין זיעה וז"ל (ס"ק לט' ד"ה מחבת): "כנ"ל סעיף ב' דבכיסה וניער שההבל מתפשט בכולו וכאלו כולו בתוך הרוטב".

א"כ אומר הגר"א יש מקור פשוט מהגמ' בחולין קט': "טיפת חלב שנפלה על החתיכה שבקדירה אם ניער או כיסה הוי ככולה בתוך הרוטב, משמע מתוך דברי הגמרא דאם ע"י הכיסוי הזיעה עולה למעלה ומתפשטת בכל הקדירה חשיב שכל החתיכות בתוך הרוטב- חזינן דזיעת הקדירה כמו הקדירה עצמה.

והנה זה פלא, מדוע הרא"ש לא הביא את דברי הגמרא הנ"ל כמקור לדין זיעה והלך לחפש מקור בדין טומאה. כי יתכן ואיסור מטומאה לא ילפינן והיה לו להביא את המקור מאיסור לאיסור, דדין זיעה כמו הדבר שבא ממנו.

בישוב דברי הרא"ש נראה, שדבר זה תלוי במח' ראשונים בהבנת דין כיסה בסוגיית הגמ'. דהנה רש"י (קח': ד"ה ניער) כתב: הגיס בה במגיס המנער את הקדירה מתפשט הטעם בכולה וכן המכסה אותה מפני שמי השוליים עולין עד פיה ויורדין" וכ"כ הרשב"א בתוה"ב (בית ד' שער א').

אמנם הרא"ה בבדק הבית כתב: וכיסה הקדירה בהבלא שהיא בכל הקדירה הוי כמים ועל ידה מתפשט הטעם בכל הקדירה בשוה".

חזינן דנחלקו הראשונים בדין "כיסה" האם ההבל והזיעה מתפשטים בכל הקדירה

או שהמים עצמם עולים עד פיה. ואם נימא כשיטת רש"י והרשב"א דין "כיסה" אינו יכול לשמש כמקור לדין זיעה. אך אם נלמד כשי"ה הרא"ה הסוגיא בכיסה הוי מקור דדין זיעה כמו התבשיל.

ולכן לא הביא הרא"ש את דין כיסה וניער כמקור לדין זיעה, דסבירא ליה כשיטת רש"י והרשב"א.

אך הגר"א סבירא ליה כרא"ה וע"כ הביא זאת כמקור לדין זיעה. אך אם נעיין היטב בדבריו, הגר"א הוסיף שם גם את המקור מהמשנה במכשירין דזיעת מרחץ טמאה-זיעתה טמאה.

וי"ל דהגר"א כתב את שתי המקורות כדי לצאת ידי חובת מח' הראשונים הנ"ל בין רש"י והרשב"א להרא"ה.

ה. ביטול הזיעה - בכמה?

והנה הרא"ש בתשובה הנ"ל כתב: "נמצאת זיעת האלפס חולבת היא כחלב והוי ליה כטיפת חלב שנפלה על קדירה מבחוץ שאוסר הקדירה ואפילו אם יש שישים בקדירה כנגד הטיפה כי הטיפה אוסרת כל סביבותיה, אלא שרבנו מאיר ז"ל היה אומר אם יש בתבשיל שבקדירה שישים פעמים שישים של הטיפה מותרת שהטיפה אינה אוסרת אלא עד שישים, ואם יש בתבשיל שישים לבטל אותם שישים מותר".

משמע מדברי הרא"ש דצריך לבטל את טיפת הזיעה ע"י שישים פעמים שישים, כפי שהובאת שיטת המהר"ם בדין טיפת חלב שנפלה על הקדירה מבחוץ (ועי"ש בשו"ע כיצד נוהגים).

אך הרמ"א (בסעיף ח') כותב: "אם היה חלב במחבת בעינין שישים נגד החלב במחבת, לפי הרמ"א צריך בקדירה שישים נגד כל החלב הנמצא במחבת והשאלה היא מדוע, הרי רק טיפות הזיעה נוגעות בקדירה?"

עפ"י דברי הגר"א יש ליישב את שיטת הרמ"א דמדן כיסוי קדירה ניתן ללמוד, לא רק שההבל הוא כמו הקדירה, אלא שההבל נחשב כמחובר לקדירה ולכן החתיכות חשובות כבתוך הרוטב. ואם נימא דזיעה מחברת בין החלב לבין הקדירה, הרי דכאלו כל החלב נמצא על הקדירה ובכה"ג בעינין שישים נגד כל החלב שבמחבת.

והוי כדין ניצוק דהוי חיבור ע"י עירווי מים, ולפי"ז מיושבים דברי הרמ"א דבעינין שישים נגד כל החלב שבמחבת וזוהי חומרא גדולה.

ומוסיף רע"א (אות כ') "נגד החלב שבמחבת: ואז התבשיל מותר והקדירה אסורה כדין הטיפה נגד הרוטב".

ו. התנאים לאיסור הזיעה

וכתב הרמ"א: "וכל זה מיירי שהמחבת מגולה והזיעה עולה מן המאכל עצמו לקדירה שעליה. וגם מיירי שהוא בקרוב כל כך שהיד סולדת בזיעה במקום שנוגע בקדירה, אבל אם אין היד סולדת בזיעה הכל שרי. ולכן תולין בשר לייבש על קדירות של חלב ולא חיישינן לזיעה שעולה.

וכן אם החלב מכוסה הכל שרי מידי דהוי אשתי קדירות נוגעות זו בזו דאין אוסרים זו את זו בנגיעה, כל שכן בזיעה, מיהו לכתחילה יש לזיהר בכל זה".

א"כ הרמ"א כותב שני תנאים לאיסור זיעה.

א. המחבת מגולה, אבל אם החלב מכוסה- אין דין זיעה.

ב. יד סולדת בזיעה- אבל פחות מיד סולדת אינה אוסרת.

ולכן במקום שהזיעה יש לה מקום להתפשט ואין היא מגיעה כיד סולדת אין בזה איסור זיעה. מובן שדבר זה תלוי בגודל התנור ובכמות הזיעה הנמצאת שם.

אך כאן יש לברר, מה הדין כאשר הזיעה עצמה אינה סולדת, אך כאשר מגיעה אל דפנות התנור שהם חמות, היא מתחממת עד כדי יד סולדת, האם גם בכה"ג הזיעה אוסרת.

ז. מחלוקת הרא"ש ותה"ד

נראה שבדבר זה נחלקו הרא"ש בתשובה (כלל כ"ו) ותה"ד (סימן ק"ג) דהנה הרא"ש בסוף התשובה כתב: "אמנם צריך לידע אם קדירה רותחת מקבלת זיעה דשמא חום הרתיחה שבה מעכבתה מלקבל זיעה". הרא"ש מסתפק מה הדין כאשר הקדירה העליונה רותחת והזיעה של החלב עולה למעלה על הקדירה האם בכה"ג הזיעה תבלע בקדירה, או שמא רתיחת הקדירה תמנע את כניסת הזיעה לקדירה בשל רתיחתה.

משמע מדברי הרא"ש שאם אין הי"ס בזיעה לא נימא דהקדירה מרתיחה את הזיעה להחשיבה כיד סולדת, אלא להיפך רתיחת הקדירה מונעת את כניסת הזיעה לתוך קדירה.

לפי זה אם אין היד סולדת בזיעה- אין לאסור את הקדירה בשל רתיחתה.

אמנם בתרומת הדשן (סימן ק"ג) דן בשאלת הרא"ש בדין מחבת של חלב שנמצאת תחת קדירת בשר והעלה את השאלה כמה שיעור ההרחקה? וכתב: "נראה שיעור שאם אין היד סולדת בו בקדירה של בשר מחמת הזיעה אפילו אם היה הזיעה עולה אפילו שעה אחת אפילו שתיים אין איסור בדבר, אם לא שהקדירה רותחת בפני עצמה ותדע שכן המנהג פשוט, שתולים בשר לייבש למעלה מן הכירה שמבשלים עליה חלב תדיר אע"פ שהזיעה עולה מן התבשיל של חלב הואיל ואין היד סולדת בבשר מחמת חום אותה זיעה אינה אוסרת".

הרי מוכח שתה"ד סובר שגם אם הזיעה נהפכת ליד סולדת מחמת רתיחת הקדירה- אוסרת.

והנה לנו מח' הרא"ש ותה"ד אם צריך שהזיעה תהיה יד סולדת מחמת עצמה, או אפי' מחמת התנור.

ח. כיצד פוסק הרמ"א

בספר יד יהודה כתב לדייק דהרמ"א סבירא ליה כהרא"ש, שהרי הרמ"א מקורו הוא תרומת הדשן והעלה את כל דבריו להלכה, אלא שהשמיט דין זה "אם לא שהקדירה רותחת בפני עצמה"- משמע דלר' סבירא ליה הכי. אך להלכה כיוון שהב"י הביא את דברי תה"ד הנ"ל משמע דסבירא ליה הכי. ולכן פוסק הפמ"ג (משב"ז סק' כט') דאעפ"י דאין היד סולדת בזיעה מחמת עצמה, אם הקדירה רותחת והזיעה י"ס מחמת הקדירה- אוסרת.

ויתכן לומר הואיל והרא"ש כתב בדרך "אפשר" ותה"ד פשיטא ליה לאסור, בכה"ג יש לפסוק כשי' תה"ד לאסור אם הזיעה חמה מחמת הקדירה.

מכל הנ"ל, יש לדון להלכה בתנורים שלנו שדפנות התנור רותחות מחמת האש, וכאשר מניחים בתנור תבנית בשרית והזיעה עולה למעלה, אעפ"י שהזיעה מתקררת ואין היד סולדת בה, אך כאשר זה מגיע לדפנות הרותחות של התנור והזיעה הופכת ליד סולדת יש להחשיבה כיד סולדת. ובכה"ג נהפך להיות בשרי.

אך שונה הדבר במיקרוגל, שדפנותיו הם קרות ורק המאכל מתחמם ומעלה זיעה דאם חום הזיעה אינו יד סולדת בדפנות- אינו הופך את המיקרוגל לבשרי. אך אם הזיעה י"ס מחמת עצמה ודאי שנבלע בדפנות.

ט. האם הזיעה יורדת למטה

מכל המקורות לעיל ראינו שזיעה עולה למעלה. אך כדי לאסור בתנורים או במיקרוגל את המאכל בעינין שהזיעה הנכנסת לדופני התנור תרד למטה ותבלע במאכל.

בדבר זה נחלקו האחרונים בשו"ת בית יעקב (סי' נו') הביא בשם שו"ת הריב"ש שהביא ראייה שזיעה יורדת למטה, מהמשנה במס' מכשירין (פ"ה, מ"יא) "האשה שהיו ידיה ומגיסה בקדירה טמאה. אם הזיעו ידיה טמאות. היו ידיה טמאות ומגיסה בקדירה טהורה. אם הזיעו ידיה הקדירה טמאה". הרי כאן הידיים למעלה והקדירה למטה ואם הזיעו ידיה הקדירה טמאה מכאן אומר הריב"ש מוכח שהזיעה יורדת כלפי מטה ואוסרת.

אך בשו"ת בית יעקב כתב לדחות דבריו א. דאיסור מטומאה לא ילפינן. ב. גם הרא"ש בתשובה לא אסר אלא את הקדירה אך המחבת לא נאסרה, משמע דהזיעה עולה

ואינה יורדת.

אך דבר זה תימה, הרי המקור של זיעה הוא ממס' מכשירין: "מרחץ טמאה זיעתה טמאה" כדאמרינן לעיל וזהו מקורו של הרא"ש וכיצד ניתן לומר שאיסור מטמאה לא ילפינן?

והנה לעצם השאלה האם המחבת נאסרת בנידון דידן עיי' דגמ"ר על אתר שכתב: "וגם המחבת נאסרה שהזיעה נאסרה ואוסרתה ועיין במג"א סי' תנא'..."

הרי שהדגמ"ר כותב במפורש שהזיעה היורדת מן קדירת הבשר אוסרת גם את המחבת.

אך בר מן דין, יש להוכיח זאת מדין כיסוי קדירה המובא בסי' צג' דאם הניח כיסוי קדירה חלבי על סיר בשרי צריך שישים נגד הכיסוי ואם אין שישים כל הקדירה נאסרת מחמת הזיעה העולה אל הכיסוי ויורדת לקדירה הבשרית, הרי ברור לנו שהזיעה יורדת ואוסרת. וכן פסק הפמ"ג כאן כדעת הדגמ"ר דהזיעה יורדת ואוסרת את המחבת.

לפי"ז נ"מ בנידון דידן, דאם התנור בלע מתבנית בשרית ואח"כ הניח תבנית חלבית, הזיעה של התבנית החלבית עולה ומורידה למטה את הזיעה הבשרית ואוסרת את התבנית החלבית.

י. זיעה מחמת הזיעה

אך המהר"ש קלוגר (בשו"ת טוב טעם ודעת) כתב על אף שזיעה יורדת למטה ואוסרת זה הכל כאשר בקדירה למעלה יש בשר ומחמת הזיעה הבשרית היורדת למטה נאסרת המחבת, ולכן פסק הדגמ"ר דהמחבת נאסרת. אך מי אמר דאמרינן "זיעה מחמת הזיעה". היינו כאשר התנור בלע בפעם הראשונה זיעה בשרית ועכשיו עולה זיעה חלבית ומוציאה את הזיעה הבשרית שבתנור, בכה"ג הוי "זיעה מחמת הזיעה" ואין כח לזיעה לאסור.

אך תימה על המהר"ש קלוגר הנ"ל, שהרי בכיסוי קדירה חלבי ששם על קדירה בשרית ואוסרתה, הוי "זיעה מחמת הזיעה", שהרי הזיעה של הקדירה הבשרית עולה לכיסוי ומוציאה את הזיעה החלבית ואוסרת את הקדירה, הרי שזיעה מחמת הזיעה ג"כ אוסרת. ולכן גם בשימוש במאכל בשרי בתנור ולאחר מכן במאכל חלבי, יש חשש שהזיעה החלבית תוציא את הזיעה הבשרית ותאסור את המאכל.

יא. צ"ע גדול על השו"ע בסי' ק"ח

והשתא דאתינן להכי, דזיעה אוסרת אפילו למטה ואפילו זיעה מחמת הזיעה, צ"ע גדול. כיצד ניישב את ההלכה המובאת בסי' ק"ח ס"א, דפסק המחבר דאם צלה בשר בבילה ובשר כשרה באותו התנור - מותר. משום דריחא לאו מילתא.

וקשה הרי קיימת הזיעה של הנבילה בתנור והיא נכנסת לתוך הבשר הכשר וכיצד אינה אוסרתה, ואפילו בזה אחר זה- פסקנו דהזיעה אוסרת וכ"ש בנידון זה שבשר הנבילה ובשר הכשירה נמצאים בתנור בבת אחת, וא"כ תמוה מאוד מדוע לא יאסר מחמת הזיעה הנמצאת בתנור?

יב. דין זיעה באוכלין

בפתחי תשובה (צ"ב סק"ו) כתב בשם הפמ"ג (או"ח הוראות או"ה סדר שני אות ל"ז) וז"ל: "הרמב"ם פ"ז מטומאת אוכלים דין ד' מבואר דדוקא זיעת משקין כמוהו אבל אוכלין כמו חלב המהותך אין זיעתו כמוהו, א"כ יש לדון טובא אם היה מחבת מחלב למטה חם ולמעלה סמוך דבר כשר והזיעה עולה אפילו יד סולדת בזיעה אפשר להתיר עכ"ל".

אם נימא דכל דין זיעה הוא דווקא במשקין כפי שכתב הפת"ש בשם הרמב"ם, א"כ מיושבת הקושיא מסי' ק"ח, הואיל והשו"ע בסי' ק"ח מדבר על צלית בשר נבילה וכשירה והוי אוכלין ובכה"ג אין דין זיעה וע"כ אינם נאסרים.

למעשה המקור לדין זיעה היא המשנה במכשירין המובאת לעיל "מרחץ טמאה-זיעתה טמאה" ושם המשנה מדברת דווקא במשקין. וגם מקורו של הרא"ש מהמשנה הנ"ל וא"כ אין ראייה שזיעת אוכלין כאוכלין ולפי"ז מובנת שיטת הרמב"ם דפסק שאין זיעה באוכלין.

אומנם בתבשיל שיש בו מרק בוודאי שיש דין זיעה וראיה מדין כיסוי קדירה בסי' צ"ג דחשבינן לכיסוי קדירת בשר כלי בשרי מכוח הזיעה העולה מן התבשיל, הרי שתבשיל שיש בו רוטב אית ביה דין זיעה ואינו כזיעת משקין.

אך הרמב"ם מדבר בחלב דהוי אוכלין ובכה"ג אין דין זיעה.

ואעפ"י שאנו רואים זיעה בתנור כאשר יש אוכלין, יש לומר דאין לזה דין זיעה אלא דין ריחא ובכה"ג אינו אוסר בדיעבד.

יג. זיעה במאכלים יבשים

הדרכי משה (סי' ק"ח ס"ק ג') כתב בשם תשו' מימוני וז"ל: "אפו על כירה פשטידא וכפו עליו כלי של ברזל ושוב אפו עליו פלאדין בלא ליבון, או להיפך. השיב ר"י להתיר כי לא מצינו פיטום וריחא מילתא בכלי שיחזור ויפטם לאוכל, גם לדברי הפוסקים ריחא מילתא היא ואפילו בכלי ב"י רק שלא יגע ממש. עכ"ל.

והקשה הרמ"א מדוע לא יאסר מדין זיעה, ותירץ דיש לחלק בין דבר המכוסה כגון פשטידא ובין דבר שלא היה מכוסה ואפילו אם היה מגולה אין בהם לחלוחית וזיעה כמו בקדירה.

ובספר תורת חטאת (כלל לוי' סעי' ו') הביא דברי תשובת מיימוני הנ"ל והקשה מאי שנא מכיסוי קדירה ותירץ: "ואפשר לומר דהואיל והנאפה תחתיו הוא יבש אינו מעלה זיעה כמו קדירה ולכן לא קיבל רק ריחא בעלמא שאין בו ממש.

ונראה כוונת הרמ"א דגם באוכלין יש דין זיעה אלא שבדבר יבש במציאות אין זיעה ולכן הוי כריחא ואינו אוסר, אך אם יעלה זיעה מאוכלין ג"כ יש לאסור ודלא כמו שכתב הפמ"ג באו"ח הוראות איסור והיתר וצ"ע על הפמ"ג דפסק נגד דברי הרמ"א הנ"ל.

המנחת יעקב (שם סקכ"א) הקשה על הרמ"א הנ"ל היאך כתב בדבר יבש אין דין זיעה והרי מבואר בטור או"ח סי' תנ"א דאף בדבר יבש יש דין זיעה וז"ל: "כיסוי של ברזל שמשמין אותו על חררה הנאפית על הכירה צריך ליבון כי ברוב הפעמים נוגעת בו. ועוד שהוא מזיע מהבל החררה שתחתיו". והרי חררה דבר יבש הוא וכיצד כתב הטור דיש איסור זיעה בכה"ג וכ"פ השו"ע בהלכות פסח סי' תנ"א סעיף א' שהכיסוי טעון ליבון?

ותירץ המנחת יעקב ג' תירוצים:

- א. יש להבדיל בין שימוש תדיר שחוששים לזיעה בדבר יבש לבין שימוש חד פעמי.
- ב. לכתחילה חיישין ובדיעבד לא חיישין.
- ג. בחמץ בפסח שאוסר במשהו חוששים לזיעה גם בדבר יבש.

יד. סתירה בפסקי הפמ"ג

והנה הפמ"ג או"ח סי' תנ"א (א"א סק"ל) הרגיש בדברי הטור הנ"ל וכתב להוכיח מכאן דיש זיעה באוכלין וסותר עצמו למה שכתב לעיל בהוראות או"ח דאין זיעה באוכלין (רש"י הרמב"ם) וצ"ע גדול בשיטת הפמ"ג הנ"ל.

ובשו"ת אגרות משה (סי' מ') כתב דמוכח מהרמ"א הנ"ל שבדברים היבשים - אין זיעה באוכלין ולכן מותר להשתמש באוכלין יבשים בזה אחר זה ולא חיישין לזיעה. ועכ"פ הדרא קושין לדוכתא אם יש זיעה באוכלין כיצד ניתן לצלות בשר נבילה ובשר כשירה באותו תנור, הרי חזינן דיש זיעה וא"כ מדוע שלא יאסר.

טו. זיעה באש גלויה

וכתב בשו"ת יביע אומר (ח"ה סי' ז') בשם שו"ת אבן יקרה (ח"ג סי' יח') דלא חיישין לזיעה אלא בתנור שהסיקו מבחוץ, אבל תנור שהאש מבפנים מכלה האש הזיעה ושורפת וליכא אלא ריחא, וריחא לאו מילתא היא.

לפי"ז ניתן לתרץ, שמדובר בסי' ק"ח בצליה שהאש מבפנים והאש שורפת את הזיעה ובכה"ג אין דין זיעה אלא דין ריחא. וכעין זה פסק האג"מ (בחלק יוד"ע סי' נט') וז"ל:

"וגם נראה דשהאש למעלה אין לחוש לזיעה אף אם הקדרות מגולות שהוא נשרף קודם שתגיע הזיעה לתנור".

לפיי? מצינו קולא גדולה בדין זיעה כאשר גופי החמום גלויים בתנור אין לחוש לזיעה כלל, כפי שפסק בשו"ת אבן יקרה והאג"מ הנ"ל.

טז. זיעה במיקרוגל ובתנורים

ולכן כאשר אנו באים לדון בשימוש במיקרוגל לבשר וחלב בזה אחר זה, ברור שע"י קרני הלייזר הנמצאים במיקרוגל אנו רואים שהוא מרתיח את המאכלים ומתמלא בזיעה ובוודאי הזיעה נבלעת בדפנות המיקרוגל ואעפ"י שדפנות המיקרוגל קרות, הרי יש לחוש שהזיעה בכה"ג היא בחום שהיד סולדת, ונבלעת בדופני המיקרוגל. ואם ישתמש במאכלי בשר ואח"כ במאכלי חלב הרי שהזיעה תוציא את הבלוע במיקרוגל ותכניס זאת למאכל החלבי או להיפך, ולכן כדי לאפשר את השימוש במיקרוגל בזה אחר זה, יכסה היטב את המאכל בכה"ג שלא תצא הזיעה ממנו.

כמו כן השימוש בתנור בעל תא אחד, כאשר רוצה לאפות בזה אחר זה בשר וחלב, יכסה את המאכלים בכה"ג שלא תהיה זיעה ושרי. ובעל נפש יחמיר על עצמו להשתמש בתנור בעל שני תאים.

יז. סיכום הדברים:

- א. דין זיעה האוסרת בתנאי שהיד סולדת בזיעה מחמת עצמה או מחמת התנור החם.
- ב. כאשר המאכלים מכוסים - אין דין זיעה.
- ג. בדין זיעה באוכלין נחלקו האחרונים ובדבר יבש לגמרי יש להתיר (אג"מ)
- ד. כאשר גופי החימום של התנור גלויים - אין דין זיעה.
- ה. בשעת הדחק כאשר רוצה לאפות עוגה חלבית בתנור בשרי כתב היביע אומר (ח"ה ז') שסיק התנור כשליש השעה לאחר מעל"ע.
- ו. לכתחילה עדיף ליחד מיקרוגל לשימוש אחד או בשרי או חלבי וכן תנור בעל שני תאים נפרדים אחד לבשרי ואחד לחלבי ובשעת הדחק יש להסתמך על פתרונות של כיסוי המאכלים, או ליבון קל של התנור לאחר מעל"ע.